

Λόγος εἰς τὴν μνήμην τῶν θεοστέπτων καὶ ἰσαποστόλων Μεγάλων Βασιλέων
Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης

Ἀρχιμανδρίτου Φωτίου Ἰωακείμ

Ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, εἶναι γνωστό, πῶς λίγα πρόσωπα στὴν Ἱστορία τιμήθηκαν μὲ τὸν τίτλο τοῦ Μεγάλου. Ἐξέχουσα θέση ἀνάμεσά τους κατέχει ἀναμφίβολα ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Κι ἀναδείχθηκε Μέγας, ὄχι μόνο σὲ ἔργα πολιτικῆς σύνεσης, οἰκονομικῆς διαχείρισης, διοικητικῆς μεταρρύθμισης, στρατιωτικῆς δεξιότητάς, φρόνησης καὶ ἀνδρείας, ἀλλά, μὲ ἄριστο συνδυασμό· Μέγας καὶ σὲ ἔργα μεγάλα στερέωσης τοῦ μέχρι τότε διωκόμενου Χριστιανισμοῦ, ἐνίσχυσης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀποκατάστασης τῆς ἐσωτερικῆς τῆς ἐνότητος, τιμῆς τῶν ἁγίων, ἀνέγερσης ναῶν καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ μαζί του, ἀσφαλῶς, μεγαλύνεται στοὺς αἰῶνες ἡ ἁγία μητέρα του, Ἑλένη, παιδαγωγὸς καὶ συμβοηθὸς καὶ συνεργὸς στὰ θεῖα ἔργα, στὴ φιλανθρωπία, στὴν εὔρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἀνάδειξη τῶν Ἁγίων Τόπων, στὴ στήριξη τῶν πιστῶν, στὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν ἀπίστων.

Πόσα, ἄραγε, δὲν ὀφείλει σήμερα ὁ χριστιανικὸς κόσμος στὴ βασιλικὴ τούτη δυάδα, τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία μας, δίκαια καὶ θεόπνευστα, ἀναγνώρισε καὶ διακήρυξε τὴν ἀγιότητα, ἐντάσσοντάς τους στὸ Ἀγιολόγιό της καὶ ἀπονέμοντάς τους ἐπάξια καὶ τὸν τίτλο τῶν ἰσαποστόλων; Ἄς ἰδοῦμε, ὅμως, συνοπτικὰ τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῶν μεγάλων αὐτῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ σήμερα πανηγυρίζουμε τὴ μνήμη τους.

Εἶναι γνωστὸ τὸ θαυμαστὸ ὄραμα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, πρὶν τὴ μεγάλη καὶ τελικὴ ἀναμέτρηση μὲ τὸν μισόχριστο βασιλέα Μαξέντιο τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 312 ἔξω ἀπὸ τὴ βασιλεύουσα Ρώμη, τὸ ὑπέρλαμπρο, δηλαδή, σημεῖο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ εἶδε στὸν οὐρανὸ τὶς πρῶτες ἀπογευματινὲς ὥρες τῆς ἡμέρας, μὲ τὴν ἐπιγραφὴ γύρω του, «ἐν τούτῳ νίκα». Καὶ ἡ νίκη του στὴ συνέχεια, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ, ὑπῆρξε πράγματι θριαμβευτικὴ.

Πρῶτο σπουδαιότατο ἔργο του μετὰ τὴ νίκη αὐτῆ, ἦταν τὸ περίφημο Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων (Φεβρουάριος τοῦ 313), τὸ ὁποῖο ὑπέγραψε στὸ σημερινὸ Μιλάνο τῆς Ἰταλίας μὲ τὸν σύμμαχό του καὶ αὐτοκράτορα τῆς Ἀνατολῆς Λικίνιο, μὲ τὸ ὁποῖο καθιερώθηκε ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἔχοντας ὡς κύριο στόχο τὴν κατοχύρωση καὶ ἀναγνώριση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας γιὰ τὸν Χριστιανισμό, ποὺ ὡς τότε διωκόταν.

Στὴ συνέχεια, ἀφοῦ ὁ Κωνσταντῖνος κατέστη μονοκράτορας τῆς ἀχανοῦς, τότε, Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ μετέφερε τὴν ἑδρα του στὴν Ἀνατολή, κτίζοντας καὶ ἐγκαινιάζοντας τὸ Βυζάντιο ὡς πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ποὺ ἀπὸ τὸ ὄνομά του μετονομάστηκε Κωνσταντινούπολη, συνεκάλεσε τὸν Μάιο τοῦ 325 στὴ μεγαλοῦπολη Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ποὺ κατεδίκασε τὴ βλάσφημη αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ συνέταξε τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου

της Πίστεώς μας (δηλαδή του “Πιστεύω”), εκδίδοντας, συνάμα, και όρισμένους Κανόνες για την καλύτερη διακυβέρνηση των Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Συνόδου αὐτῆς, μὲ ὑπόδειξη ἀγίου ἀγγέλου, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀπέστειλε τὴν ἀγία του μητέρα, Ἑλένη, στὰ Ἱεροσόλυμα (περὶ τὸ 325/326) μὲ τὴν ἀρμόζουσα συνοδεία καὶ ἄφθονα χρήματα, ὅπου, μετὰ ἀπὸ ἀρκετὲς περιπέτειες, ἀνακάλυψε τὸν χῶρο τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν Τίμιο Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν δύο ληστῶν καὶ τοὺς ἀγίους ἡλούς τῆς Σταύρωσης, καθὼς καὶ τὸ μνήμα τοῦ Κυρίου καὶ τὸν χῶρο τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ στὴ Βηθλεέμ. Στούς χώρους τούτους, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἁγίων Τόπων, ἀνήγειρε λαμπρὲς βασιλικές, δηλαδή, ναοὺς, πρὸς δόξαν Θεοῦ. Σύμφωνα, δὲ, μὲ ἀρχαία παράδοση, ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς μεγαλονήσου μας Κύπρου σηματοδοτήθηκε ἀνεξίτηλα ἀπὸ τὴν ἐδῶ παρουσία τῆς βασιλομήτορος Ἑλένης, κατὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς της ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Εἶναι τότε, ποὺ ἰδρύθηκε καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροβουνίου, ὅπου ἡ ἀγία αὐτοκράτειρα ἄφησε, ὡς εὐλογία διηνεκῆ τοῦ τόπου μας, τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ποὺ ὡς σήμερα φυλάσσεται ἐκεῖ. Ἐπιστρέφουσα στὴν Κωνσταντινούπολη ἢ μακαρία Ἑλένη περὶ τὸ 328/329, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, σὲ ἡλικία περίπου ὀγδόντα ἐτῶν.

Ἄλλα ἀξιωμακτικὰ θεάρεστα ἔργα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐξῆς:

- Ἐγραψε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, Σαβῶρ Β΄, σχετικὰ μὲ τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς, γιὰ νὰ διάγουν εἰρηνικὰ καὶ νὰ μὴν τοὺς διώκει, πράγμα ποὺ δὲν τήρησε ὁ Σαβῶρ, γι’ αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος ἐξεστράτευσε ἐναντίον του.

- Θεσμοθέτησε, πρῶτος αὐτός, τὴν Κυριακὴ ὡς ἡμέρα προσευχῆς καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν καθιέρωσε μὲ νόμο ὡς ἡμέρα ἀργίας. Ἀκόμη, μὲ ἐντολὴ του τιμῶνταν λαμπρά, ὄχι μόνο ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέρες μνήμης τῶν ἁγίων μαρτύρων. Στις 13 Σεπτεμβρίου τοῦ 335 τελέστηκαν, σύμφωνα μὲ ἐντολὴ του, τὰ ἐγκαίνια τοῦ πανιέρου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ εἶχε οἰκοδομηθεῖ μὲ δική του ἐπιχορήγηση καὶ δικές του ὁδηγίες, μὲ τὴ συμβολὴ τῆς ἀγίας Ἑλένης.

- Πρέπει, τέλος, νὰ μνημονεύσουμε καὶ τὸν ἐκχριστιανισμὸ διαφόρων ἐθνῶν κατὰ τὴν περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅπως τῶν Ἰνδῶν, τῶν Γεωργιανῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων.

Τὸ ἔτος 337, ἐκστρατεύοντας κατὰ τῶν Περσῶν, ἀσθένησε σοβαρὰ ὁ Μέγας βασιλεὺς καί, ἐπειδὴ μέχρι τότε ἦταν κατηγούμενος, ζήτησε καὶ ἔλαβε τὸ ἅγιο Βάπτισμα πλησίον τῆς πόλης Νικομήδειας. Ὅταν φόρεσε τὰ λευκὰ ἐνδύματα τοῦ Βαπτίσματος καὶ μετέλαβε τὰ ἄχραντα Μυστήρια, δὲν ἀφαίρεσε τὴν ἐνδυμασίαν του αὐτὴ μέχρι τὴν κοίμησή του, ποὺ συνέβη στις 21 Μαΐου τοῦ 337 μ.Χ., Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν ἦταν περίπου ἐξηντατριῶν ἐτῶν, κι ἀφοῦ βασιλεύσε γιὰ τριάντα ἕνα χρόνια. Ἀναφέρουμε ἐδῶ τὸ σπουδαιότατο καὶ πνευματικὸ περιεχομένον τέλος τῆς εὐχαριστήριας προσευχῆς τοῦ ἀγίου Κωνσταντίνου μετὰ τὴ βάπτισή του, ποὺ φανερῶνει τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀγίας ψυχῆς του: « *Τώρα γνωρίζω*

ὅτι εἶμαι πράγματι μακάριος. Τώρα γνωρίζω, ὅτι δείχθηκα ἄξιος τῆς ἀθάνατης ζωῆς. Τώρα γνωρίζω, ὅτι ἔγινα μέτοχος τοῦ θεοῦ φωτός!»

Τὸ τίμιο λείψανό του τοποθετήθηκε σὲ χρυσὴ λάρνακα καὶ μεταφέρθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἀποτέθηκε στὸν ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τὸν ὁποῖο ὁ ἴδιος εἶχε ἀνεγείρει. Κι ἐκεῖ εὐρισκόμενο, ἐπετέλεσε πολλὰ θαύματα.

Τῶν Μεγάλων αὐτῶν θεοστέπτων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἃς ἐπικαλούμαστε κι ἐμεῖς, οἱ χριστιανοὶ τῶν ἐσχάτων τούτων χρόνων, τὶς εὐπρόσδεκτες πρεσβεῖες καὶ ἰκεσίες πρὸς τὸν μεγαλοδύναμο Θεό, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, νὰ εἰρηνεύσει τὸν κόσμον, νὰ ἐξαλείψει τὰ σκάνδαλα καὶ τὶς αἰρέσεις, νὰ φέρει τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἀγάπη, νὰ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσει μαζί τους τῆς αἰωνίου βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μὲ τὴ χάρη καὶ φιλανθρωπία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, στὸν Ὅποῖο ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων. Ἀμήν!

Πηγή: Ἱστολόγιο Ἱεράς Μητροπόλεως Μόρφου.